

KOMLÓSI JÓZSEF

Fejér megyei településtörténeti monográfiák 1990–2002

ARENDSZERVÁLTOZÁS ÓTA eltelt több mint tíz esztendőben a 108 Fejér megyei helység közül közel negyvenről jelent meg településtörténeti munka önálló kiadványként, de a megye városai, falvai történetének tudományos igényű feldolgozása természetesen nem a rendszerváltozással kezdődött. Az 1896-ban, a millennium alkalmából kibontakozott helytörténeti mozgalom a megyében is „meghozta gyümölcsét:” 1896 és 1904 között jelent meg *Károly János* székesfehérvári kanonok *Fejér vármegye története*¹ című műve. Az öt kötet közül az első a megye, a második Székesfehérvár szabad királyi város, a további három 214 Fejér megyei helység történetét (köztük elpusztult településeket is) tekinti át. A hatalmas munka ma is a megye helytörténeti kutatóinak alapkönyve. A második világháború utáni időszakban a helytörténeti kutatás legfontosabb intézményei a Fejér Megyei Levéltár és az István Király (mai nevén Szent István Király) Múzeum lettek. A kutatómunka eredményei a levéltár és a múzeum évkönyveiben (*Fejér megyei történeti évkönyv, Alba Regia*) láttak napvilágot, de megjelent néhány önálló (Bakonycsernye, Bicske, Csabdi, Csákberény, Dég, Ercsi, Gárdony, Iszkaszentgyörgy, Iváncsa, Kisláng, Martonvásár, Mezőfalva, Mór, Sárbogárd, Sárosd, Szabadbattyán, Szabadhídvég)² településtörténeti monográfia is.

- 1 KÁROLY János: *Fejér vármegye története*. Kiad. Fejér vármegye közönsége. 1–5. köt. Székesfehérvár, 1896–1904.
- 2 HEICZINGER János: *Bakonycsernye múltja a telepítéstől 1848-ig*. Bakonycsernye, 1974. Községi Tanács. 242 p. — JAKAB István László: *Bicske története*. 1. köt. Bicske, 1969. [1970.] Községi Tanács. 582 p. — FÓNOD Gyula: *Csabdi község története*. Székesfehérvár, 1970. Fejér Megyei Tanács VB Művelődésügyi Osztály–Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága. 79 p. — VADÁSZ Géza: *Csákberény története*. Csákberény, 1982. Községi Tanács. 154 p. — Dég. *Helytörténeti és természetrajzi tanulmányok*. Szerk. Fáklya Csaba, Verebics Géza. Dég, 1984. Községi Tanács. 102 p. — HETÉNYI István: *Ercsi története*. Ercsi, 1987. Nagyközségi Tanács. 444 p. — ERDŐS Imre–FARKAS Gábor–KÁLLAY István: *Gárdony története*. Gárdony, 1983. [1984.] Nagyközségi Tanács. 222 p. — NÉMETH Gyula: *Iszkaszentgyörgy története a legrégebb időktől a felszabadulásig*. Iszkaszentgyörgy, 1976. Községi Tanács. 123 p. — Iváncsán 1987. október 1-én megtartott történeti konferencia előadásai. Szerk. Farkas Gábor. Székesfehérvár, 1987. Fejér Megyei Levéltár. 59 p. — *Tanulmányok Kisláng múltjából*

Talán az országban egyedülálló vállalkozásként kezdődött meg 1979-ben, a *Fejér megyei történeti évkönyv* 13. kötetében a községtörténeti kismonográfiák közlése. Levéltárosok és külső kutatók munkájaként 1994-ig, az évkönyv kilenc kötetében (a 18. és a 19. kötet nem községtörténeti tanulmányokat tartalmazott) összesen 70 településtörténeti kismonográfia jelent meg, ebből 23 1990 után.³ Szita László megfogalmazása szerint: „Ez a megoldás a megyei községtörténeti lexikonokkal vetekszik.”⁴ A helységekre vonatkozó más, fontos adatok mellett valamennyi megyei település rövid története megtalálható a Ceba Kiadó Magyarország megyei kézikönyvei sorozatának hatodik köteteként 1997-ben megjelent *Fejér megye kézikönyve* című kötetben.⁵

Az 1990 után megjelent, Fejér megyei településtörténeti monográfiák közel felét a helyi önkormányzatok jelentették meg, hat kötet a *Száz magyar falu könyvesháza* sorozatban látott napvilágot, három kötet kiadója helyi alapítvány, a Dunapenteléről szóló kötet mindkét kiadása az Intercisa Múzeum nevéhez fűződik, de található köztük olyan kiadvány is, amelyet a Fejér Megyei Levéltár és a helyi (Polgárdi) önkormányzat közösen vagy a szerző jelentetett meg. Lauschmann Gyula Székesfehérvár történetéről szóló mun-

és jelenéből. Szerk. Kovács Péter. Székesfehérvár, 1964. Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága. 138 p. — LENCSÉS Ferenc: Martonvásár története. Székesfehérvár, 1965. 240 p. — Mezőfalva története. Szerk. Erdős Ferenc. Mezőfalva, 1989. Nagyközségi Tanács. 258 p. — Mór története. Szerk. Farkas Gábor. Mór, 1977. Nagyközségi Tanács. 566 p. — Sárbogárd város története. Szerk. Farkas Gábor. Sárbogárd, 1989. Városi Tanács. 600 p. — Előadások Sárosd múltjából. 1986. október 20. Szerk. Farkas Gábor. Székesfehérvár, 1958. Fejér Megyei Levéltár. 58 p. — Előadások Szabadbattyán község történetéből. 1988. november 21-én Szabadbattyánban tartott községtörténeti konferencia előadásai. Szerk. Farkas Gábor. Székesfehérvár, 1989. Fejér Megyei Levéltár. 49 p. — FARKAS Gábor: Szabadhídvég története. Székesfehérvár, 1962. István Király Múzeum. 56 p.

- ³ 1990-től a Fejér megyei történeti évkönyvben megjelent községtörténeti tanulmányok: 21. kötet (1990): KÁLLAY István: Magyaralmás. 7–42. — LENCSÉS Ferenc: Martonvásár. 43–123. — FARKAS Gábor: Mány. 125–175. — VÁRNAI Tamás: Mátyásdomb. 177–188. — KURUCZ János: Mezőszilas. 189–253. — KÁLLAY István: Pátka. 255–286. — LENCSÉS Ferenc: Ráckeresztúr. 287–339. — FARKAS Gábor: Sárkeresztúr. 341–372. — KURUCZ János: Úrhida. 373–409. 22. kötet (1991): BUZÁSI János: Kápolnásnyék. 7–42. — DANI Lukács–FARKAS Gábor: Kisláng. 43–99. — DANI Lukács: Mezőkomárom. 101–128. — DANI Lukács: Mezőszentgyörgy. 129–149. — FARKAS Gábor: Nagykarácsony. 151–178. — FARKAS Gábor: Nagylók. 179–200. — FARKAS Gábor: Pákozd. 201–224. — FARKAS Gábor: Perkáta. 225–260. — FARKAS Gábor: Kisperkáta. 261–266. — FARKAS Gábor: Pusztaszabolcs. 267–301. — LENCSÉS Ferenc: Tordas. 303–349. — 23. kötet (1994): ERDŐS Ferenc: Lovasberény. 7–91. — KURUCZ János: Nádasdladány. 93–152. — BALÁZS László: Vértesacsa. 153–223.
- ⁴ SZITA László: A Fejér Megyei Levéltár tudományszervező és tudományos tevékenysége = Kétszáz éves a Fejér Megyei Levéltár. 1787–1987. Az 1987. május 18-án tartott emlékülés előadásai. Székesfehérvár, 1987. 16.
- ⁵ Magyarország megyei kézikönyvei 6. Fejér megye kézikönyve. Főszerk. Farkas Gábor. Hatvan, 1997. CEBÁ. 811 p.

kájának négy kötetét Székesfehérvár Megyei Jogú Város Levéltára adta ki. A megjelenés évét tekintve „vezet” 1996 (6 kötet), 1995-ben, 2000-ben és 2002-ben 5–5, 1991-ben, 1993-ban, 1994-ben, 1997-ben és 2001-ben 3–3, 1999-ben 2, 1990-ben és 1998-ban 1–1 kötet jelent meg. Jó alkalmat jelentett több monográfia kiadására a település alapításának (első okleveles említésének) évfordulója (Isztimér, Sárkeszi, Csókakő), az önállóvá válás évfordulója (Nagyvenyim), a várossá nyilvánítás (Polgárdi), és az 1996-ban, ill. 2000-ben megjelent kötetek esetében a honfoglalás, ill. az államalapítás évfordulója. 17 település (Alcsútdoboz, Bodajk, Csákvár, Csókakő, Etyek, Isztimér, Iváncsa, Kápolnásnyék, Lajoskomárom, Lovasberény, Magyaralmás, Nagykarácsony, Pákozd, Perkáta, Sárkeresztúr, Úrhida, Vértesacsca) történetének feldolgozása jelent meg a *Fejér megyei történeti évkönyv* korábban már említett községtörténeti sorozatában is.

A többszerzős gyűjteményes művekben szereplő írások szerzőit is figyelembe véve a közel ötven szerző közt nagyjából egyenlő arányban találunk a történelemmel, helytörténettel hivatásszerűen foglalkozó levéltárosokat, muzeológusokat, régészeket, történészeket és a lakóhelyük múltjával érdeklődésből foglalkozó kutatókat. Utóbbiak közül sajnálatos módon nem minden település történetének krónikása kérte szakember segítségét munkája megjelentetése előtt. Akik igénybe vették, azok elsősorban a Fejér Megyei Levéltár valamelyik munkatársát kérték fel szerkesztőnek, pl. *Kupi László* kápolnásnyéki vállalkozó, *Fellegi Imre* bodajki helytörténész, vagy néprajzos muzeológust lektornak, pl. *Kasó Katalin*, a Vértesacsáról szóló munka szerzője *Lukács Lászlót*. Akad azért olyan kiadvány is, amelynek lektora a helyi ÁMK igazgatója, vagy a polgármester. A legtöbb kiadványban szerzőként, szerkesztőként a Fejér Megyei Levéltár és a Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága munkatársai működtek közre, közülük is legnagyobb számban *Erdős Ferenc* levéltár- és *Fülöp Gyula* múzeumigazgató. A kiadványok nagyrészt egy, két, esetleg három-négy szerző munkái, de akad néhány monográfia, amely népes szerzőgárda tanulmányaiból állt össze. A *Dunaújváros története* című kötet 19 szerző (régészek, levéltárosok, muzeológusok, könyvtáros), a *Sárszentágota múltjából* és a *Sárszentágota a XX. században* című kötetek 7–7 szerző (a levéltárosok és muzeológus mellett helyi kutatók), a *Perkáta története* 8 szerző (levéltárosok muzeológusok) írásait tartalmazza. A *Szülőföldünk, Soponya* című kiadvány a Soponyáért Alapítvány Kuratóriuma által 1994-ben meghirdetett pályázatra beérkezett három írást közli, szakmai vélemény, tartalmi vagy stiláris javítás, változtatás nélkül.

A helyi kutató szerzők közül sokan a település történetének több évtizede krónikásai, az írásos és tárgyi emlékeket több évtizede gyűjtő személyek voltak. *Fellegi Imre* a helytörténeti szakkör vezetője volt Bodajkon. Kigyűjtötte és feldolgozta a településre vonatkozó irodalmat évkönyvekből, lexikonokból, statisztikai kiadványokból, útikönyvekből, helységnévtárakból, hírlapokból, átnézte a plébánia és a református egyház anyakönyveit, összegyűjtötte a helyiek által írt emlékezéseket, feljegyzéseket. Két évtizedes gyűjtőmunkájának eredményeként készülhetett el a *Fejezetek Bodajk múltjából* című kötet. Hasonló gyűjtőmunka eredményeként jelent meg *Kupi László* Kápolnásnyék történetét feldolgozó munkája, és a *Jancsó István* (több mint három évtizeden át a helyi posta vezetője, majd mozigépész, később a kultúrház vezetője) által összeállított *Sárkeresztúr története* című könyv. A *Vértesacsca* című kötet szerzője, *Kasó Katalin* nyugalmazott középiskolai tanár nyaralót vett a településen, és ezt követően kezdett el érdeklődni a falu múltja iránt, *Polgár Péterről* tudjuk, hogy gyermek- és ifjúkorát töltötte Magyaralmáson. *Lendvay Zoltán* címzetes apát, esperes plébános 1951-től volt Adony plébánosa.

Külön kell szólni az egyetlen, ebben az időszakban megjelent Székesfehérvár történetét feldolgozó kötetéről és annak szerzőjéről. Régi hiányt pótolva Székesfehérvár Megyei Jogú Város Levéltára 1993 és 1996 között adta ki *Lauschmann Gyula (1861-1918) Székesfehérvár története* című, addig csak kéziratban létező munkáját. Az orvos szerző – több, a város történetéről szóló tanulmány után – a történeti irodalmat, levéltárak történeti értékű iratanyagát áttanulmányozva, 1908 és 1912 között írta művét. Modellnek Virág Benedek Magyar Századok című munkáját tekintette, de hatással volt rá Károly János Fejér vármegye története című munkájának második, Székesfehérvár történetével foglalkozó kötete is, amelynek tévedéseit sok esetben kiigazította. Munkáját 1912-ben a város közönségének ajándékozta, kiadását azonban előbb az első világháború, majd a gazdasági válság akadályozta meg. A négy gépelt példányból kettő közgyűjteménybe került, sokan használták kutatásaikhoz.⁶

Természetesen a városról több olyan könyv látott napvilágot 1990 és 2002 között, amelyek tartalmaztak várostörténetet is, pl. a *Fehérvári almanach* 1995-ben⁷, ezek azonban nem tekinthetők településtörténeti monográfiának. A

⁶ FARKAS Gábor: A szerkesztő jegyzete. = LAUSCHMANN Gyula: Székesfehérvár története. 1. köt. Székesfehérvár, 1993. 16.

⁷ Fehérvári almanach 1996. Szerk. Csurgai Horváth József, Fülöp Gyula, Őri Tóth István. Székesfehérvár, 1995. Fal Fotóművészeti Galéria és Kiadó-Riport Fotó Stúdió-Szent István Király Múzeum Marosi Arnold Alapítványa. 160 p.

Városi Levéltár kiadásában jelent meg több forráskiadvány, egy-egy korszak várostörténetét feldolgozó munka, több résztanulmány a Fejér megyei történeti évkönyv kötetekben, ill. egy-egy korszak történetét bemutató kiadvány a Szent István Király Múzeum kiadásában.⁸ Ezzel együtt továbbra is hiányzik egy, a város történetét mai szemmel tudományosan feldolgozó monográfia.

Ahogy tartalmi szempontból, úgy a forrásokra való hivatkozások szempontjából is azok a kötetek felelnek meg a követelményeknek, amelyeket történész, levéltáros, muzeológus szerzők készítettek, vagy amelyek készítésében ők is közreműködtek. Néhány esetben a bibliográfiai hivatkozások hiányosságai, pontatlanságai (hiányzó kiadó, kiadási év stb.) miatt nehezen, vagy egyáltalán nem azonosítható a felhasznált irodalom. (Ugyanez elmondható azonban a bevezetésben említett *Fejér megye kézikönyve* című kiadvány „Fejér megyéről megjelent művek válogatott bibliográfiája” című fejezetéről is.)

A kötetek nagyobb része tartalmaz idegen nyelvű (német, angol, ritkábban francia) összefoglalót is. Külön megemlítendő, hogy a *Mór története* című munka kétnyelvű, a magyar mellett németül is hozza Erdős Ferenc monográfiáját. (Természetesen ez indokolt is, hiszen német nemzetiségi településről van szó.)

Összefoglalásul megállapíthatjuk, hogy az 1990 óta eltelt időszak mind mennyiségben, mind minőségben soha nem látott eredményeket hozott a Fejér megyei településtörténet-írás területén. Megjelentek ugyan ezt megelőzően is helytörténeti tanulmányok, de önálló kiadványként ennyi korábban

⁸ Néhány ezek közül: DEMETER Zsófia–GELENCSÉR Ferenc: Székesfehérvár anno... [1.] Pillanatképek egy város életéből. Székesfehérvár, 1990. István Király Múzeum. 229 p. 2. Örvendezz, királyi város! Székesfehérvár, 2002. Szent István Király Múzeum. — CSURGAI HORVÁTH József–FARKAS Gábor–KOMLÓSI József: „Egy nép kiáltott. Aztán csend lett”. Az 1956-os forradalom Székesfehérvárott. Székesfehérvár, 1996. Önkormányzat. 442 p. — Szent István király és Székesfehérvár. Szerk. Fülöp Gyula. Székesfehérvár, 1996. Szent István Király Múzeum. 67 p. — A székesfehérvári Boldogasszony bazilika történeti jelentősége. Az 1996. május 16-án rendezett tudományos tanácskozás előadásai. Szerk. Farkas Gábor. Székesfehérvár, 1996. Székesfehérvár Város Levéltára. 201 p. — DEMETER Zsófia–GELENCSÉR József–LUKÁCS László: Palotavárosi emlékek. Székesfehérvár–Palotaváros története és néprajza. Székesfehérvár, 1990. [1991.] Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága. 172 p. — Az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc forrásai. Szerk. Csurgai Horváth József, Hudi József, Kovács Eleonóra. Székesfehérvár, 1998. Székesfehérvár Város Levéltára. 513 p. — „Akit szolgálatok egy árva hon volt...”. Az 1998. május 13-án, szeptember 29-én és a november 12-én rendezett tudományos tanácskozás előadásai. Szerk. Csurgai Horváth József, Demeter Zsófia. Székesfehérvár, 2000. Székesfehérvár Város Levéltára. 227 p. — „Múltunk építőkövei...” Szerk. Csurgai Horváth József, Kovács Eleonóra. Székesfehérvár, 2001. Székesfehérvár Megyei Jogú Város Levéltára. 153 p. — „...dicsőség helyén emelkedő emlék” Szerk. Csurgai Horváth József, Kovács Eleonóra, Takács Péter. Székesfehérvár, 2002. Székesfehérvár Megyei Jogú Város Levéltára. 156 p.

sohasem. Reméljük, a kutatómunka hasonló ütemben és színvonalon folytatódik, és újabb évtized múlva hasonló, vagy még ennél is jobb eredményekről adhatunk számot.

FEJÉR MEGYEI TELEPÜLÉSTÖRTÉNETI MONOGRÁFIÁK

Adony

Lendvay Zoltán: Adony, a történelemben. Adony, "Adonyért" Alapítvány, 1996. 258 p.

Antoni Judit–Fülöp Gyula–Szabó Ádám: Adony évezredei. Adony története az ősidőktől 1848-ig. Székesfehérvár, "Adonyért" Alapítvány, 2002. 107 p.

Alcsútdoboz

Erdős Ferenc–Kelemen Krisztián: Alcsútdoboz. [Budapest], Száz Magyar Falu Könyvesháza Kht., [2002]. 176 p.

Bodajk

Fellegi Imre: Fejezetek Bodajk múltjából. Bodajk, Önkormányzat, 1995. 223 p.

Csákvár

Csákvár. [Szerk. Erdős Ferenc]. [Budapest], Száz Magyar Falu Könyvesháza Kht., [2002]. 187 p.

Csókakő

Béni Kornél–Fülöp Gyula–Hatházi Gábor: A 700 éves Csókakő. Csókakő, Önkormányzat, 1999. 159 p.

Dunapentele, Dunaújváros

Bóna István: Dunapentele története. A honfoglalástól a 19. század közepéig a már eddig is ismert, valamint újonnan bevont adatok alapján. [Dunaújváros], Intercisa Múzeum. 1991. 52 p.

Bóna István: Dunapentele története. A honfoglalástól a 19. század közepéig a már eddig is ismert, valamint újonnan bevont adatok alapján. - 2. bőv. kiad. [Dunaújváros], Intercisa Múzeum. 1997. 63 p.

Dunaújváros története. [Szerk. Erdős Ferenc, Pongrácz Zsuzsanna]. Dunaújváros, Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzata, 2000. 478 p.

Etyek

Irmhild, Günther–Kies, Otfried: Etyek — Edeck. Deutsche Siedler in einem ungarischen Dorf. 2., verb. ergänzte Aufg. — Lauffen a. N., Etyeker Heimatverein, 1995. 229 p.

Iszkaszentgyörgy

Németh Gyula–Gombosné Kis Edit: Iszkaszentgyörgy története. Iszkaszentgyörgy, Polgármesteri Hivatal, 2001. 198 p.

Isztimér

Erdős Ferenc: Isztimér története, 1193-1993. Isztimér, [Önkormányzat], 1993. 128 p.

Ivánca

Erdős Ferenc–Keszi Tamás–Újlaki Pongrácz Zsuzsánna: Ivánca története. Ivánca, Önkormányzat, 2000. 191 p.

Kápolnásnyék

Kupi László: Kápolnásnyék története. Kápolnásnyék, [Szerző], 2000. 176 p.

Lajoskomárom

Demeter Zsófia: Lajoskomárom a "legelső rendes falu". Emléklapok Lajoskomárom telepítésének kétszázadik évfordulójára. Lajoskomárom, Önkormányzat, 2002. 88 p.

Lovasberény

Erdős Ferenc: Lovasberény. [Budapest], Száz Magyar Falu Könyvesháza Kht., [2000]. 170 p.

Magyaralmás

Polgár Péter: Magyaralmás története. Magyaralmás, Önkormányzat, 1991. 192 p.

Martonvásár

Hornyák Mária: Martonvásár. [Budapest], Száz Magyar Falu Könyvesháza Kht., [2000]. 202 p.

Mór

Erdős Ferenc: Mór története. Geschichte von Moor. Mór, Önkormányzat, 2002. 562 p., XVI t.

Nagykarácsony

Hetényi István: Nagykarácsony története, Dunaújváros, Albex, 1992. [!1995]. 160 p.

Nagyvenyim

Bugar Jenő: Nagyvenyim. Nagyvenyim, [Önkormányzat], [1997]. 168 p.

Pákozd

Erdős Ferenc – Hári Gyula – Kelemen Krisztián: Pákozd. [Budapest], Száz Magyar Falu Könyvesháza Kht., [2001]. 188 p.

Perkáta

Perkáta története. [Szerk. Erdős Ferenc, Hatházi Gábor]. Perkáta, [Önkormányzat], 1996. 311 p.

Polgárdi

Erdős Ferenc–Fülöp Gyula–Szakály Ferenc: Polgárdi története. [Székesfehérvár], Fejér Megyei Levéltár – Polgárdi, Városi Önkormányzat, 1997. 240 p.

Rácalmás

Hetényi István: Rácalmás története. Rácalmás, Önkormányzat, 1996. 124 p.

Sárkeresztúr

Sárkeresztúr története. Monográfiák, források, leírások a község múltjából. Összeáll. Jancsó István. Sárkeresztúr, [Önkormányzat], 1999. 196, [12] p.

Sárkeszi

Fülöp Gyula–Siklósi Gyula: Sárkeszi története. 1254–1993. [Sárkeszi], [Önkormányzat], [1993]. 56 p.

Sárszentágota

Sárszentágota a XX. században. [Szerk. Erdős Ferenc]. Sárszentágota, [Önkormányzat], 1998. 129 p.

Sárszentágota múltjából. [Szerk. Erdős Ferenc]. Sárszentágota, [k. n.], 1994. 122 p.

Soponya

Szülőföldünk, Soponya. Soponya, Soponyáért Alapítvány, 1995. – [110] ism. lapsz.

Székesfehérvár

Veress D. Csaba–Sziklási Gyula: Székesfehérvár, a királyok városa. Budapest, Zrínyi, 1990. 276 p.

Lauschmann Gyula: Székesfehérvár története. 1–4. köt. Székesfehérvár, Székesfehérvár Város Levéltára, 1993–1996.

1. köt. A honfoglalástól a török kiűzéséig, 895–1688. 1993. 203 p.

2. köt. A török kiűzésétől a 18. század végéig, 1688–1800. 1994. 270 p.

3. köt. A városi polgárosodás évtizedei 1801–1848; A nemzeti függetlenségi küzdelem. 1848–1849. 1995. 296 p.

4. köt. A szabadságharc leverésétől az első világháborúig, 1849–1914. 1996. 410 p.

Tác

Gorsium–Tác története. [Szerk. Erdős Ferenc]. – Tács, [Önkormányzat], 1996. 263 p.

Úrhida

Fülöp Gyula–Siklósi Gyula: Úrhida története, 1009–1994. Úrhida, Önkormányzat, 1994. 48 p.

Vértesacska

Kasó Katalin: Vértesacska. Vértesacska. Polgármesteri Hivatal, 1991. 168 p.

Zámoly

Zámoly története és néprajza. [Szerk. Siklósi Gyula]. Zámoly, Önkormányzat, [1996]. 92 p.

Demeter Zsófia – Lukács László: Zámoly. [Budapest], Száz Magyar Falu Könyvesháza Kht., [2001]. 191 p.

